

EXPUNERE DE MOTIVE

1. Descrierea situației actuale

În Codul Penal Vechi din 21 iulie 1968, republicat, în Monitorul Oficial nr. 65 din 16 aprilie 1997, insulta și calomnia erau pedepsite în România, însă în urma intrării în vigoare a dispozițiilor Legii nr 286/2009 a Noului Cod penal, care a intrat în vigoare în data de 1 februarie 2014, aceste infracțiuni nu au mai fost preluate.

Abrogarea acestor infracțiuni, care aduceau atingere demnității unei persoane a născut foarte multă controversă și dezbateri rândul juriștilor și nu numai, dar a adus și mulțumire în mediul mass-mediei, care a fost astfel scăpată de numeroasele procese, care se judecau și aveau ca obiect infracțiunea de insultă și mai ales pe cea de calomnie.

În anul 2006 Parlamentul României a hotărât abrogarea infracțiunilor de insultă și calomnie, iar un an mai târziu Curtea Constituțională a decis că aceste infracțiuni nu sunt abrogate. În anul 2010, Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât că infracțiunile de insultă și calomnie sunt abrogate și, în final în anul 2013 Curtea Constituțională a decis din nou că infracțiunile de insultă și calomnie nu sunt abrogate prin emiterea Deciziei nr. 206 din 29 aprilie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 414⁵ alin. 4 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 350 din 13 iunie 2013.

În baza Deciziei nr. 62/18 ianuarie 2007 Curtea Constituțională a României a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. I pct. 56 din Legea nr. 278/2006 pentru modificarea și completarea Codului Penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, cu partea referitoare la abrogarea art. 205, 206 și 207 din Codul Penal Vechi. În baza acestei decizii s-a constatat că normele de abrogare erau neconstituționale și ca atare acestea își încetau efectele juridice, și, în mod indirect, rămânând ca dispozițiile legale ce au făcut obiectul abrogării să rămână în vigoare, respectiv cele referitoare la insultă și la calomnie.

Efectele ce au urmat în urma emiterii acestei decizii a Curții Constituționale au fost negative în sensul că practica instanțelor judecătorești a devenit neunitară și astfel unele instanțe au considerat că infracțiunile respective erau în continuare incriminate și în vigoare, pe când alte instanțe pronunțau soluții de achitare, respectiv de respingere a plângerilor formulate.

Ulterior, secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție prin Decizia nr. 8 din 18 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 416 din 14 iunie 2011, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și

Justiție și sesizarea Colegiului de Conducere al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București cu privire la consecințele Deciziei Curții Constituționale nr 62/2007. În baza acestei decizii s-a reiterat hotărârea că normele de incriminare a insultei și calomniei nu mai sunt în vigoare.

De-a lungul anilor, după intrarea în vigoare a Noului Cod Penal, au existat inițiative parlamentare pentru reintroducerea infracțiunilor de insultă și de calomnie în legea organică prin reîncriminare, dar acestea au fost respinse. Calomia este definită în dicționar ca fiind afirmația mincinoasă și tendențioasă făcută cu scopul de a discredita onoarea sau reputația cuiva.

După multe controverse pe această temă totuși s-au constatat în viața cotidiană a multor oameni, unii chiar persoane publice sau persoane ce dețineau funcții publice importante, efectele negative ale unor fapte de calomnie cărora aceste persoane le fuseseră victime și care au avut de suferit grave prejudicii de imagine.

Unul dintre argumentele care a stat la baza dezincriminării calomniei a fost necesitatea respectării art. 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului și în cazul restrângerii acestei libertăți de exprimare aceasta ar putea fi realizată doar prin lege și doar dacă se dovedește a fi o măsură necesară pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale în scopul garantării autorității și imparțialității puterii judecătorești.

În opinia noastră, este necesar ca restrângerea libertății de exprimare să se facă printr-o lege clară, precisă și predictibilă ca efecte pentru a permite înțelegerea situației, care a determinat tragerea la răspundere penală a persoanei vinovate de calomnie.

S-a ales abrogarea insultei și a calomniei din Codul Penal vechi fără a aduce argumente solide în direcția interdicției acestor reglementări în sensul că acestea nu au fost abrogate ca urmare a faptului că pedepsirea lor penală este absolut interzisă într-o democrație în care trebuie respectate libertatea de exprimare. În prezent, pentru a obține despăgubiri sub forma de daune morale ca urmare a calomniei persoana vătămată are posibilitatea urmării căii acțiunii civile, fapt care întărește ideea că aceste fapte pot fi în continuare sancționate. O altă remarcă importantă are în vedere faptul că prin reîncriminarea calomniei se impun o serie de limite persoanelor care aduc prejudicii imaginii și reputației unei alte persoane vătămate și răspund penal pentru această faptă.

Prin emiterea Deciziei Curții Constituționale nr. 206 din 29 aprilie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 414⁵ alin. 4 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial nr. 350 din 13 iunie 2013 a decis din nou că infracțiunile de insultă și calomnie nu sunt abrogate și este necesar să dăm mai jos o parte din argumentele care au stat la baza motivării deciziei:

- Curtea Constituțională a respins ca neîntemeiate excepțiile de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 205, 206 și 207 din Codul penal, motivat de faptul că legiuitorul incriminează și sancționează faptele de insultă și calomnie ca infracțiuni contra demnității persoanei - valoare esențială prevăzută în art. 1 alin. (3) din Constituție.
- Parlamentul României a abrogat, prin art. I pct. 56 din Legea nr. 278/2006, dispozițiile din Codul penal referitoare la insultă, calomie și proba verității, având ca argument necesitatea asigurării libertății de exprimare și apreciind că demnitatea persoanei poate fi ocrotită în mod eficient, chiar și numai prin intermediul normelor dreptului civil.
- *"În raport cu contextul legislativ existent la momentul pronunțării Deciziei nr. 62/2007, Curtea a reținut că "prin abrogarea dispozițiilor legale menționate s-a creat un inadmisibil vid de reglementare, contrar dispoziției constituționale care garantează demnitatea omului ca valoare supremă. În absența ocrotirii juridice prevăzute de art. 205, 206 și 207 din Codul penal, demnitatea, onoarea și reputația persoanelor nu mai beneficiază de nicio altă formă de ocrotire juridică reală și adecvată. Curtea a mai motivat că "nu poate reține existența unei ocrotiri juridice reale prin posibilitatea recunoscută de instanțele judecătorești persoanelor vătămate prin infracțiunile menționate, de a obține daune morale în cadrul procesului civil, deoarece o asemenea formă de ocrotire juridică nu este reglementată explicit, ci este instituită pe cale jurisprudențială."*
- Incriminarea faptelor de insultă și calomnie se regăsește, în prezent în majoritatea legislațiilor penale moderne, având diverse particularități, prin care sunt reglementate ca infracțiuni faptele îndreptate împotriva demnității persoanei.
- Într-un număr de 34 de state membre ale Consiliului Europei, ocrotirea demnității se realizează atât prin mijloace de drept penal, cât și prin mijloace de drept civil, insulta și calomnia constituind infracțiuni, cu particularități specifice fiecărui stat.
- Se constată că jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la libertatea de exprimare, în general, și la faptele de defăimare, în special, subliniază importanța libertății de exprimare, considerată a fi *"unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice"*, dar îi stabilește și limitele.
- Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat asupra necesității existenței unui just echilibru între, pe de o parte, protecția libertății de exprimare, consacrată de art. 10 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și, pe de altă parte, dreptul la reputație, protejat prin art. 8 din Convenție. Dreptul la

reputație este un element al vieții private și poate necesita adoptarea unor măsuri pozitive adecvate pentru a garanta respectarea efectivă a vieții private în relațiile dintre indivizi.

- Prin declararea neconstituționalității unei dispoziții se produce un efect specific al pierderii legitimității constituționale, sancțiune diferită și mult mai gravă decât o simplă abrogare a unui text normativ.
- *"Curtea constată că situația relevată de autorii excepției de neconstituționalitate pune în evidență încălcarea prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (3) și (5) din care se desprinde principiul securității juridice, ale art. 1 alin. (4) referitoare la principiul separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale, ale art. 126 alin. (3) privind rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, ale art. 142 alin. (1), potrivit cărora "Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției" și ale art. 147 alin. (1) și (4) referitoare la efectele deciziilor Curții Constituționale."*
- Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție în judecarea recursului în interesul legii este prevăzută de art. 126 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia *"Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale"*.

În concluzie, Decizia Curții Constituționale nr. 206/2013 *"determină - de la data publicării sale în Monitorul Oficial al României, Partea I - restabilirea, pentru viitor, a efectului general obligatoriu al Deciziei Curții Constituționale nr. 62/2007 și a aplicării normelor de incriminare a insultei și calomniei cuprinse în art. 205 și 206 din Codul penal, precum și a dispozițiilor art. 207 din Codul penal privind proba verității, cu respectarea prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție"*.

Având în vedere faptul că instituția Curții Constituționale este garantul supremației Constituției, deciziile acesteia sunt general obligatorii în integralitatea lor și au putere numai pentru viitor. În cazul pronunțării unei decizii de neconstituționalitate, aceasta face parte din ordinea juridică normativă, iar efectul dispoziției declarate ca fiind neconstituționale își încetează efectul și aplicarea pentru viitor.

Defăimarea țării sau a națiunii, reprezintă un pericol pentru România. Rușinea și capul plecat sunt "calități" cu care fiecare dintre noi românii am fost înzestrați de mici, de unde și zicala populară "capul plecat sabia nu-l taie". Unele calități pot deveni defecte când nu există o limită clară a acestora.

Articolul 30 din Constituția României prevede dreptul la libera exprimare iar, în alin. (7) al aceluiași articol regăsim o derogare de la acest drept, defăimarea țării și a națiunii, este evidentă dorința legiuitorului român de a limita în mod legal dreptul la libera exprimare. Totodată art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor omului prevede ca *"Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești"*.

Această infracțiune a fost prezentă în codul penal anterior din 1969 la articolul 236 indice 1 "defăimarea țării sau a națiunii", ulterior fiind dezincriminată prin legea 278/2006 odată cu infracțiunea de "ofensa adusa unor însemne, *"din motive ce țin de conținutul interpretabil al normei, existând posibilitatea aplicării abuzive a acesteia"*.

Prin acest proiect normativ, se dorește reînfrumusețarea defăimării, având la baza un conținut mai amplu, astfel încât să prevenim aplicarea abuzivă a sancțiunilor penale și în același timp să nu fie încălcat dreptul la libera exprimare. Sunt numeroase cazuri în care cetățeni străini aduc afirmații jignitoare în mod public la adresa statului român și aduc prejudicii majore mai ales când vine vorba de relațiile statului român cu alte state. Eșecul pe care l-a avut România la aderarea în Spațiul Schengen este unul dintre exemple, aceștia motivând că există un grad ridicat de corupție în țara noastră.

Corupția este prezentă în fiecare stat, nu putem crea un sistem perfect dar, cu siguranță poate fi îmbunătățit, spre deosebire de alte state din Uniunea Europeană, care își acoperă imperfecțiunile și sancționează aceste acte defăimătoare, noi le facem cunoscute la nivel internațional, ba chiar permitem exagerarea acestor afirmații ce aduc un prejudiciu imens României.

Defăimarea țării este incriminată în alte state civilizate din UE, precum: Germania și Spania.

Germania:

Defăimarea președintelui federal. Persoana care, în public, în cadrul unei adunări sau prin diseminarea de materiale defăimează președintele federal se pedepsește cu închisoare.

Defăimarea anticonstituțională a organelor constituționale. Persoana care, în public, în cadrul unei adunări sau prin diseminarea de materiale defăimează un organ legislativ, guvernul sau curtea constituțională a Republicii Federale Germania sau a unuia din landurile acesteia sau a unuia dintre membrii acestora, în această calitate, într-un mod de natură să pună în pericol respectul față de

stat și prin aceasta se implică în mod intenționat în aspirații împotriva existenței Republicii Federale Germania sau împotriva principiilor constituționale se pedepsește cu închisoare.

Defăimarea și calomnia contra persoanelor din viața politică. Dacă contra unei persoane implicate în viața politică a țării în mod public, într-o adunare sau prin diseminarea de materiale se săvârșește o faptă de defăimare din motive care țin de funcția persoanei jignite în viața politică și dacă fapta este de natură să îngreuneze considerabil activitatea publică a acesteia, pedeapsa este închisoarea de la 3 luni la 5 ani.

Din aceste considerente dorim reînfrățirea infracțiunii de defăimarea a țării și a națiunii. Constituția consacră valorile fundamentale ale statului român și avem datoria să protejăm aceste valori prin aplicare unor sancțiuni corespunzătoare.

În mod cert raportat la tema abordată s-au încălcat dispozițiile constituționale prin nepunerea în aplicare a Deciziei Curții Constituționale a României nr. 62/18 ianuarie 2007 și a Deciziei Curții Constituționale a României nr. 206 din 29 aprilie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 414⁵ alin. 4 din Codul de procedură penală. Mai mult, prin sfidarea acestor decizii legiuitorul, încălcând legea, a ales să nu ia în considerare, nici admiterea recursului în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și sesizarea Colegiului de Conducere al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București cu privire la consecințele Deciziei Curții Constituționale nr. 62/2007 de către secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție prin Decizia nr. 8 din 18 octombrie 2010, decizie publicată în Monitorul Oficial nr. 350 din 13 iunie 2013.

În concluzie, mutandis mutandis dacă nu au fost constituționale dispozițiile art. I pct. 56 din Legea nr. 278/2006, prin care s-au abrogat art. art. 205, 206 și 207 (insulta și calomia) din Codul Penal Vechi din 21 iulie 1968, republicat, în Monitorul Oficial nr. 65 din 16 aprilie 1997, înseamnă că nici în Codul Penal Nou – respectiv Legea nr. 286/2009 privind Codul Penal, nu trebuia să fie dezincriminate aceste fapte, care aduc atingere demnității unei persoane, motiv pentru care considerăm că cel puțin în cazul calomiei este necesar să fie reintrodusă în această lege organică. Aceste infracțiuni ar fi trebuit să fie preluate și de Codul Penal Nou, care a intrat în vigoare începând cu data de 01.02.2014.

2. Schimbări preconizate prin implementarea proiectului normativ

Prin prezentul proiect normativ se aduc o serie de modificări și completări Legii nr. 286/2009, care constau în următoarele aspecte:

- era obligatorie punerea în aplicare a deciziilor Curții Constituționale a României referitoare la infracțiunea de calomie în raport cu Codul Penal Vechi și am considerat necesară revenirea la sancționarea calomiei;

- introducerea unui nou capitol X – Infracțiuni contra demnității, ca ultim capitol în cadrul Titlului I – Infracțiuni contra persoanei;

- reîncrimnarea calomiei ca infracțiune ce este pedepsită prin aplicarea unei amenzi penale de la 1.500 la 15.000 lei;

- introducerea probei verității, care în cazul admiterii îl absolvă pe făptuitor de vină, deoarece fapta nu constituie infracțiunea de calomie. În acest sens, vine în sprijinul acestei introduceri legislative a probei verității faptul că cel care face o afirmație, chiar eronată/exagerată potrivit jurisprudenței C.E.D.O., nu poate fi sancționat sub nicio formă, dacă probează existența unei baze factuale rezonabile pentru afirmația sa.

- reintroducerea infracțiunii de defăimare a țării cu două forme ale infracțiunii: cea de pe teritoriul României și cea făcută în străinătate.

Impactul socioeconomic al prezentului act normativ

Nu este cazul

Impactul macroeconomic

Nu este cazul

Față de cele prezentate a fost elaborat proiectul de lege anexat **pentru modificarea și completării Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal. cu modificările și completările ulterioare, pe care vi-l supunem spre dezbateră și adoptare Parlamentul României.**

Ciubuc Ciprian